

Uitgeverij Holland - Haarlem

*Voor Junior, die zijn verhaal vertelde.
En voor Kees, Merel, Nicky en Temba.*

Yvonne Vlugt
Meegenomen

Uitgeverij Holland - Haarlem

Dit boek kan gekozen worden door de Jonge Jury 2014
www.jongejury.nl

Omslag: Roelof van der Schans
Typografie: Ingrid Joustra

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

© Yvonne Vlugt, 2012

ISBN E-boek 9789025111984
NUR 284

1 .

‘Voetballen?’ Dumi pingelt handig met onze zelfgemaakte bal.

‘Voetballen?’ Ik zucht. ‘Nee.’

‘Nee? Een prof moet elke dag trainen, hoor,’ probeert hij. ‘Van jongs af aan.’

‘Nee. Geen zin in.’

‘Geen zin in,’ praat Dumi me na. ‘Geen zin in.’ Hij stopt de bal onder zijn arm en kijkt me onderzoekend aan. ‘We gingen samen prof worden!’

Ik buig mijn hoofd. Dan weet ik dat hij het weet.

‘Heb je wel gegeten?’

Nee dus. Geen ontbijt, geen lunch. Alleen een paar snotterige, veel te zure passievruchten van de boom hier achter het huis. De rest is nog niet rijp. Lekker, maar vullen doet zo’n slijmerig goedje niet. Mijn buik rammelt, het borrelt in mijn hele binnenste. Ik ben slap van de hitte en sloom van de honger. Of andersom.

Dumi weet dat we hier niet altijd genoeg te eten hebben. Vandaag is het wel heel weinig. Toen hij kwam aanlopen, leek het of hij een papaja droeg onder zijn arm. Soms neemt hij wat voor me mee, een banaan, een papaja, een maïskolf. Dit keer niet. Een bundel bijeengebonden plastic zakken, dat was het.

Hij is naast me komen zitten. Er is erg weinig schaduw nu. Alleen recht voor de hut, naast de deuropening, is een smalle strook die we delen onder het overhangende dak. Ik kijk hem van opzij aan. Druppeltjes zweet glinsteren op zijn brede neus. Zijn haar glinstert ook, van de crème. Bij hem thuis gaat alles heel anders dan hier. Hij heeft een vader die werkt en een moeder die voor hem zorgt. Onmiddellijk schaam ik me voor deze gedachte: Oma zorgt ook voor mij, op haar manier.

De zon neemt straks het laatste stukje schaduw weg.

‘Waar heb je dan wel zin in?’ Hij pakt een stok en krast met het puntje in de aarde.

Ik haal mijn schouders op. 'Nergens in.' Als we vanavond gegeten hebben, dan heb ik wel zin in een potje voetbal. Ik denk het, maar zeg het niet. Ik wil niet bedelen.

Profs worden, doordringen tot op het hoogste niveau. Dat willen wij, Dumi en ik. Op sportdag zijn we een koningsduo, de hele school joelt voor ons. We hebben wel eens gespeeld hoe mensen op de tribune Dumi! David! Dumi! David! Leeuwen! brullen. Hoe ze vechten voor een kaartje om ons te zien spelen, hoe ze proberen aan T-shirts te komen met onze namen erop. Hoe we een rondje maken over het veld, als we weer een wedstrijd gewonnen hebben. Hoe we op echte voetbalschoenen spelen.

Dumi trekt een rimpel: 'Waar is je oma?'

'Weet niet. Misschien naar de stad; ze heeft niet gezegd waar ze heen ging. Ze was al weg toen ik wakker werd. Ik denk dat Lindani met haar mee is.'

Meestal lukt het oma nog wel om voor ontbijt te zorgen en dan weer avondeten maar ik weet niet wat er nu aan de hand is. Ze is al vroeg vertrokken, ik lag nog te slapen. Soms gaat ze naar de stad, als ze echt niet weet waar we eten vandaan moeten halen. Dan gaat ze naar een winkelcentrum en zakt ergens bij de ingang van een grote winkel neer. Met bolle handen klapt ze een ritme en begeleidt zichzelf. Dat geeft een prachtig, hol geluid, een soort drum. Haar stem klinkt oud maar helder in zo'n overdekte, koele hal. Tot ze er weer wordt weggestuurd.

Toen Lindani en ik nog klein waren, zongen we altijd met oma mee. Toen was het niet om te bedelen, het was een gewoonte. Overal. We zongen, klaptten en dansten en iedereen kwam kijken. Een dansende tweeling, zo schattig, vond iedereen. Een jongen en een meisje, alle vrouwen uit het dorp waren jaloers op mijn moeder. Een vrouw die een tweeling kan baren is een bijzonderheid. Maar toen ze opnieuw een kind kreeg, werd het haar dood. Het kind leefde nog een paar uur en stierf ook. Ze zijn samen begraven, op het stukje land achter onze hut. Oma hoor ik eigenlijk nooit meer zingen. Zingen doet ze alleen nog bij de ingang van het winkelcentrum.

Terwijl hij met zijn stokje in het zand port, perst Dumí gekke geluiden. Drums, kliks, slis en tril. Ik doe met hem mee. We bewegen met ons bovenlijf. Over en weer. Hij-ik-hij-ik. Even later rollen we bijna van het randje af van de lach. Dan slaat het hongerige gevoel weer toe en valt de hitte weer over ons heen. Sloom hangen we wat tegen de hut aan.

Ik zucht. Ik kijk naar de strepen die Dumí met het stokje maakt. Letters, lijken het. B-o-o-m.

Wat boom? Ik kijk hem vragend aan.

‘Weet je nog die mangoboom bij de rivier waar we een paar weken geleden ingeklommen waren? Daar zaten onrijpe mango’s aan. Die zouden wel eens...’

‘Yes!’ Ik spring op. Dat ik daar niet aan gedacht heb! ‘Kom mee, we gaan!’

Vorige keer zaten we heel hoog in die boom, zo hoog kwamen de andere jongens niet. En hij zat toen barstensvol. We moeten meteen gaan kijken, daar zit zeker een maaltje in. Door er alleen maar aan te denken dat ik straks misschien mijn tanden in zo’n sappige mango kan zetten, ramelt mijn buik minder. Ik trek de gammele deur van de hut zo goed mogelijk dicht en we lopen het zandpad op richting rivier. Een half uurtje en we zijn er.

‘Zullen we via de pomp gaan?’ vraagt Dumí.

‘Dat is om, ik wil de kortste weg. Het is heet.’

‘Bij de pomp kun je nog wat drinken onderweg.’

‘Bij de pomp moet je uren wachten tussen drukke meisjes. Wou je dat soms?’

‘Nee,’ haast Dumí zich te zeggen. ‘Natuurlijk niet. Jij je zin, de kortste weg.’

De zon snijdt en brandt. Hij beult ons af. Soms zie ik zwarte vlekken, soms kringelt de lucht boven de zandweg. Niemand loopt hier op dit uur van de dag. De vogels fluiten niet, dieren rusten. Het is stekend heet. Ik ben mijn pet vergeten doordat ik alleen nog aan een gezicht vol mango-drap kon denken. En vingers die je aflikt om geen beetje te missen. Het lome zware gevoel in mijn maag zit nu overal. Dumí praat aan één stuk door. Hij heeft de bal meegenomen en schiet die al pratend af en toe voor

zich uit. Zijn woorden slingeren met de bal mee, ze bereiken mijn oor niet. Als die boom nou maar niet door anderen leeggeroofd is. Het is een drukke plek. Moeders doen er hun was en nemen hun kinderen mee. Het halve dorp baadt er in de ochtend- of avondzon. Jongens, Dumí en ik ook, gaan er weleens vissen. Een enkele keer komen er 's avonds of 's nachts olifanten of giraffen. Die kunnen er makkelijk bij. Giraffen eten alleen de blaadjes maar olifanten schudden tegen bomen om de vruchten die hoog hangen eruit te laten vallen.

Voet. Andere voet. Voet. Andere voet. Vooruit. Wat een eind. Traagheid is de enige manier om deze hitte op te vangen. Na deze bocht kan ik de rivier zien. Dan is het nog een eind omlaag, over rotsblokken klimmen. Die boom staat in de bocht, een stuk opzij van de rivier. Je kunt hem pas zien als je over de rotsblokken heen bent.

Bam! Ik lig op de grond.

'Hé,' schreeuw ik tegen Dumí. 'Wat doe je nou?'

'Ssst,' sist Dumí. 'Soldaten!'

Schrik golft van mijn hart naar mijn tenen en terug. Voorzichtig kijk ik op. Ja, nu zie ik het pas. Soldaten. Een heel kamp. Bij de rivier staan tenten. Ik heb gewoon lopen suffen en dromen. We waren net voorbij de kromming van de bocht toen Dumí me de bosjes in trok. Hij mag dan veel babbelen, blijkbaar ziet hij meer dan ik.

Vanonder de struik kijk ik omlaag naar het kamp. Een stuk of wat gammele tenten. Bij de tenten zitten en liggen een paar groepjes soldaten in zo'n groen uniform met camouflagevlekken. Gewassen kleren hangen over de tenten te drogen. Een geweer hangt in een boom. O, en nog een, en nog een. Ik hoor ze praten maar het is te zacht om te verstaan wat ze precies zeggen. Eentje lacht, slaat een ander op de schouder. Verderop wast een groepje meisjes kleren in de rivier. Je hoort het kletteren van het water. Een vuurtje smeult onder een paar kookpotten.

Ik kijk naar Dumí, Dumí kijkt naar mij. Over zijn gezicht sijpelt een bloedspoor door de zweetdruppels. Zeker langs een doorn gegaan toen we de bosjes indoken. Midden tussen de acacia's zitten we, midden tussen de grote stekels. Hij gebaart met zijn hoofd: Terug. Ik knik. We moe-

ten terug, zeker weten. Dit is gevaarlijk. Deze soldaten ontvoeren kinderen, nemen ze mee en laten ze dingen doen. Oorlogsdingen. Ik wist niet dat ze zó dichtbij waren. Een misselijk gevoel trekt naar mijn keel. Een paar maanden geleden waren ze ook in de buurt, maar niet hier. Toch altijd nog een paar dorpen verder. Farai, die vroeger in ons dorp woonde, is door ze meegenomen toen hij aan het vissen was. Hij kwam met twee soldaten bij zijn hut en moest zijn broertjes halen. Zijn vader weigerde natuurlijk zijn kinderen mee te geven aan soldaten en werd ter plekke doodgeschoten. Farai heeft toen de broertjes tevoorschijn gehaald. Eén keer fluiten was de afstand tussen ontvoering en vrijheid, tussen oorlog en vrijheid. Ze hadden zich verstopt in de bosjes rondom het erf, op hun beste verstoppelken. De soldaten zouden hen nooit gevonden hebben. Hun moeder, die op het land werkte toen dit allemaal gebeurde, vond later die middag de dode vader op het erf. Wartaal slaat ze uit sinds die dag, gek geworden van verdriet. Farai en zijn broertjes zijn meegenomen en niet meer teruggekomen. Anderen zijn al een half jaar, sommigen jaren weg. Ik huiver.

Er zijn nog veel meer van zulke hele en halve verhalen. Ze vliegen rondjes door mijn hoofd. Omona en zijn broertjes toen ze naar school liepen. Helleni die met haar vriendinnen bij de waterput stond te giebelen. Vuma die nooit meer terugkwam van de katoenpluk. Een hele klas met schoolmeisjes, overvallen in hun slaapzaal. Niet aan denken nu. Ik weet dat ik uit de handen van deze soldaten moet blijven. Soldaten? Ze zien er meer uit als struikrovers.

Gespannen draai ik mijn hoofd, om de weg waar we vandaan komen af te speuren. Als daar iemand loopt, is het met ons gedaan. Ze zullen ons meenemen en God weet wat er dan gebeurt. Mijn hart klopt, nee raast. Ik zie niemand maar kan niet verder kijken dan de bocht. Er is geen geluid. We zullen van bosje naar bosje moeten rennen, tot we weer verder kunnen kijken, tot we kunnen zien of we veilig zijn. Dumi kijkt dezelfde kant op en dan naar mij. Ik gebaar mijn plan. Geen geluid. Hij begrijpt het. Ik steek mijn vingers op. Drie. Twee. Een.

Zonder een takje te laten kraken, beweeg ik me naar het volgende bosje,

dat eigenlijk het vorige is. Ik gebaar Dumí te komen. We moeten zoveel mogelijk samen blijven. En zo snel mogelijk weg hier. Weg! Elke seconde is er één.

Ik schiet weer een bosje terug. Dumí volgt me op de voet. Hij prikt in mijn rug. Hup, volgende. Ik check eerst het kamp. Ze lijken gewoon door te gaan met wat ze doen, ze zijn niet op zoek, hebben ons niet door. Dan de weg: ook leeg, al zien we maar een klein stukje. Hup, volgende bosje. Zo gaan we een tijd door, tot we weer zicht hebben. Even pas op de plaats. De weg afturen: niets. Zwetend rennen we zo hard we kunnen, tot de eerste hutten verschijnen. Niet dat je veilig bent in de buurt van een hut maar je bent niet meer alleen. Bij de eerste hut zit een oude man onder de boom, ik ken hem niet.

‘Opa,’ groeten we. Bezweet en met bloed besmeurd, hij vraagt zich vast af wat er aan de hand is en wie we zijn. Onhandig strompelt hij overeind. Hij lijkt haast te maken om bij zijn hut te komen, leunend op zijn stok kijkt hij af en toe om naar ons. Als we voorbijlopen, staat hij stil en kijkt ons na. Hij houdt ons toch niet voor rebellen?

‘Wat een geluk,’ zucht Dumí.

‘Stel je voor,’ hijg ik nog na. ‘Stel je voor.’

‘Ga je met mij mee?’ vraagt Dumí. ‘Misschien heeft mijn moeder nog wel iets voor ons. Misschien is ze naar de markt geweest.’

Ik kijk hem aan. Dumí helpt me aan eten als ik honger heb en trekt me weg bij het hol van de leeuw. Dumí is een vriend. Ik wil iets belangrijks gaan zeggen. Iets groots, want niet iedereen heeft zo’n vriend als ik heb. Maar hoe zeg je dat? Ik weet het niet. Dus sta ik hier, kijk naar mijn vriend en zoek mooie woorden. Ik vind ze niet, ze willen niet komen. Ik glimlach onduidelijk en onmiddellijk krijg ik een grijns terug. Van oor tot oor. We vallen elkaar in de armen, slaan elkaar op de rug, plakken tegen elkaar aan.

‘En daarna een potje voetballen?’ vraag ik.

‘Top,’ zegt Dumí. We stoten onze vuisten tegen elkaar aan en nemen het pad naar Dumí’s kraal. Iets met zwart-witte strepen vliegt luid klaprend op, dat moet een hop geweest zijn. De rest van de weg oefenen we

op hoppeluidjes, Dumit het klapperen van de vleugels, ik het oep oep oep.
'We moeten een nieuwe bal maken,' zegt Dumit. 'Als mijn moeder naar de
markt is geweest, heeft ze vast nog wel wat tassen.'
Uit mijn broekzak haal ik een stuk touw.
Het lijkt ineens zo heet niet meer.

2.

Dumi's moeder is de liefste moeder die ik ken. Ik kijk altijd of andere moeders bij me passen, zoals mensen kijken of een schoen ze past. Zou het mijn moeder kunnen zijn? Terwijl ze een maaltje voor ons opwarmt op een vuurtje in de kookhut, vertellen we haar het hele verhaal van de mango's en de soldaten en hoe onze harten klopten in onze kelen toen we bosje voor bosje terugrenden.

'Och, och,' schudt ze haar hoofd. En telkens als ze dat zegt, gaat ze harder roeren in de pot.

De zon is verdwenen achter aanrollende wolken, de lucht trekt dicht. Het vocht hoopt zich op, bij iedere ademhaling voel je de verstikking erger worden. Straks barst het los. Mijn maag knort nog steeds. Maar de heerlijkste geuren zwieren door de lucht; het gevoel dat alles goed komt.

Dumi doet voor hoe hij me onder de struiken trok. Daarna laat hij zien hoe we van bosje naar bosje van de rebellen af bewogen. Slimme strategie was dat. Zijn moeder kijkt toe en schudt fronsend haar hoofd.

'Jullie moeten vreselijk goed uitkijken,' zegt ze terwijl ze wat houtblokken onder de pan verschikt. Haar gezicht trekt vol rimpels en zorg. 'Als de rebellen jullie zien, zullen ze jullie willen meenemen. Jong, gezond, sterk. De beste soldaten die ze zich maar wensen kunnen.' Strak kijkt ze ons aan. 'Blijf uit handen van die mensen. Barbaren zijn het.'

Ik ril bij de gedachte, alleen het woord al: barbaren. Haar bezorgdheid trekt door me heen, ik kijk naar Dumi en zie bij hem hetzelfde gebeuren. Twee figuren doemen op aan het einde van het pad waaraan Dumi's kraal staat. Ik herken ze terwijl ze nog onherkenbaar ver weg zijn. Oma klein, maar breed gebarend met haar handen als ze praat. Lindani lang. Vroeger was ze dun en recht als een naald, maar haar lijf krijgt vormen, bij het lopen schommelt ze licht heen en weer. We worden minder tweeling. Ronder wordt ze, en ik blijf recht.

Lindani draagt iets op haar hoofd, met haar lange nek houdt ze het in

evenwicht. Maar wat is het? Langzaam naderen ze. Bij de grote opening in de afrastering stoppen ze. Dumi en ik lopen naar ze toe.

'David, ben je hier vandaag?' Oma's beverige hand verschikt haar wikkelrok.

Ik knik.

'Er is weer eten.' Oma wijst op Lindani's hoofd. 'We hoorden over een goedkope handelaar in de stad, dus we zijn vroeg vertrokken om naar de markt te lopen.'

'Jou hebben we nog even laten liggen,' giechelt Lindani er achteraan. 'Maar als je hier nou wat lekkers van brouwt, maak je weer een hoop goed.'

Ik knijp haar in haar zij. Ze geeft een gillette, de zak maïsmeel op haar hoofd wiebelt. Haar brede grijns springt op me over en haar glimmende ogen laten mijn handen jeuken. Met beide handen wil ik haar grijpen maar ze schiet weg, de zak op haar hoofd ondersteunend met haar ene hand. Ze schommelt. 'Ik eet hier,' roep ik haar na, 'bij mijn tweelingbroer!' 'Dan verklap ik niet wat we nog meer gaan eten.'

'Zal wel!' Ik kan me niet voorstellen dat er nog geld over is. Kool? Vlees? Nee, natuurlijk geen vlees. Misschien hebben ze tomaten. Behalve die zak meel hebben ze niets bij zich.

'Echt.' Ze zwaait met haar armen om haar woorden kracht bij te zetten en draait eigenzinnig haar rug naar me toe.

'Als ik straks thuiskom, heb ik alweer trek, dan lust ik nog wel een restje,' voeg ik haar toe.

'Dacht je dat er nog iets overbleef dan? Ik rammel. En, trouwens, waar je je buik vult, is waar je woont. Wie je je broer noemt, is je familie.' Ze loopt verder en babbelt onverstaanbaar door. Iets over tweelingbroer. Ik wil het laatste woord, koortsachtig zoek ik een voltreffer. Zoals gebruikelijk val ik stil.

Ik draai me naar oma. 'We waren bij de rivier vandaag, de rebellen hebben er een kamp opgeslagen,' zeg ik. Een voltreffer, inderdaad. Maar anders dan ik bedoelde.

Lindani draait zich met een ruk om. 'Wat?' De zak maïs wiebelt vervaar-

lijk, ze moet hem met twee handen in balans houden.

‘Wat?’ zegt ook oma met haar toch al bibberige stem. Dumi’s moeder laat haar potten in de steek en komt erbij staan. In een paar zinnen vertel ik wat er gebeurd is. Dumi’s moeder luistert hoofdschuddend toe, haar hoofd rolt er haast af, en oma schudt mee. Op afstand volgt Lindani het gesprek. Stokstijf staat ze, haar gezicht staat strak.

‘Het is gezegd, op school, bij de dagopening gisteren. Stommeling!’ Haar stem snijdt over het pad. ‘Je bent gewaarschuwd niet daarheen te gaan!’

‘De dagopening? Daar was ik niet bij!’

‘Daar was ik niet bij, daar was ik niet bij.’ Ze trekt een lang gezicht. ‘En waarom niet? Zeker weer iets te laat van huis gegaan? Iets te lang geslapen?’

‘De rivier was overstroomd door de regen, we moesten omlopen, Dumi en ik.’ Met mijn blik zoek ik steun bij Dumi, maar die doet of hij er niet bij hoort.

‘En jullie waren zeker ruim op tijd vertrokken? Loop ik niet dezelfde route als jij?’

‘Uuuuuh.’ Ik wil wegkruipen, weet wat er komen gaat en moet lachen.

‘David Dingani, iedereen had het erover. Leef je onder een steen ofzo?’ Ze zet haar handen in haar zij en klikt met haar tong. ‘Ezel.’

Ezel, ja, dat kun je wel zeggen. Ze heeft gelijk, zoals gebruikelijk.

‘Pffft, je had me ook kunnen inlichten.’

‘Pffft, je had ook jezelf kunnen inlichten.’

Dan weet ik het niet meer, winnen zal niet lukken.

‘Als ze je meenemen, zul je aan me denken,’ ze zwaait met haar wijsvinger in de lucht. Perfect doe ik haar gebaar na. Iedereen schiet in de lach.

‘Als ze me meenemen,’ en ik zwaai nog een keer met mijn wijsvinger, ‘ben ik tenminste van jou af.’ Toch nog het laatste woord. Ha!

‘Waar ben je nog veilig tegenwoordig,’ prevelt oma. ‘Zo dichtbij.’

‘Er is niets gebeurd, ze hebben ons niet gezien,’ haast ik mij te zeggen. Ik voel haar ongerustheid boven de mijne uitgroeien. Dat moet niet, er is toch ook niets gebeurd? Ik let vanaf nu heel goed op.

Dumi’s moeder en oma kijken elkaar aan.

‘Dit keer gelukkig niet,’ zegt oma en haar hoofd blijft schudden. Ze verschikt haar omslagdoek nog eens en maakt aanstalten te gaan. Nieuwe wolken verschijnen aan de horizon, torentjes in de lucht.

‘O, ik heb nog wel wat eieren voor jullie,’ zegt Dumi’s moeder.

Oma begint glimlachend in haar bolle handen te klappen. ‘Ik geef ze wel mee aan David straks.’

‘Dankjewel, dankjewel. Heerlijk, een paar eitjes, heerlijk.’ Al klappend loopt ze het zandpad op, haar versleten kleed sleept met een puntje over de grond en trekt een spoor door haar voetstappen. Met zijn drieën kijken we ze na, hoe ze pratend verdwijnen tussen de opgeschoten maïs.

‘Kom, we gaan die geschrokken buiken van jullie eens vullen,’ galmt Dumi’s moeder ineens. Ze lacht en zingt. Haar rok swingt. Ze kan een feestje maken in zichzelf. Dumi’s moeder is meer moeder dan in haar hutten past. Soms denk ik dat ze net zoveel van mij houdt als van haar eigen kinderen.

We wassen onze handen en eten de borden in een recordtijd leeg. We scheppen nog een keer op, niemand heeft tijd om te praten. Na het tweede volle bord ben ik compleet rond. Ik denk dat ik nooit meer iets kan eten. Zie je wel, doezel ik, het komt goed. We zijn uit handen gebleven van de rebellen en mijn maag is gevuld. Traag buiken we uit onder de boom op het erf. De dag staat stil.

‘Waar had je dat touw?’ vraagt Dumi ineens. ‘Als we nog willen voetballen moeten we snel zijn want er komt een enorme bui aan. Mam, heb je nog plastic zakken?’

Eerst wil ik nog protesteren want met zo’n volle buik kan ik niet rennen. Maar dan bedenk ik me, het zou flauw zijn. We binden een bundel plastic zakken tot een stevige, best ronde bal.

‘Uitkijken,’ roep Dumi’s moeder ons nog na.

‘Jaaha,’ roept Dumi. Hij geeft de bal een schop richting voetbalveld, we rennen er samen elkaar duwend achteraan. De eerste druppels vallen op mijn voorhoofd. Lekker! Het lijkt wel of God kleine bekertjes leeggooit daarboven.

‘Aanvallen!’ schreeuwt Dumi.